

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015- 2017

I. Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany zgodnie z art. 176 pkt 1 i art.179 ust.1 ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nadrzednym celem Programu jest dobro dzieci i wspieranie rodziny w prawidłowym pełnieniu funkcji rodzicielskich.

Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. To właśnie w rodzinie dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych odczuć emocjonalnych, przyswaja sobie wzorce i zasady współżycia. Prawidłowo funkcjonująca rodzina daje swoim członkom poczucie bezpieczeństwa , zadowolenia, wartości, psychicznego oparcia a także zaspokaja podstawowe potrzeby biologiczne. Niestety nie wszystkie rodziny wywiązują się ze swoich zadań względem dzieci.

Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej zmierzający do przywrócenia naturalnych więzi i normalizacji życia rodzinnego.

Jednym z wprowadzonych przez ustawę o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do

pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Rola asystenta rodziny polega na wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W tym miejscu należy jednoznacznie powiedzieć, że asystent rodziny nie wyręcza rodziny a wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków.

Celem pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci.

Również nową formą pomocy rodzinie są też rodziny wspierające. Zadaniem tych rodzin jest pomoc w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, przy współpracy asystenta rodziny. Rodzina wspierająca również nie wyręcza, lecz aktywnie wspomaga w przezwyciężaniu kryzysu w rodzinie wymagającej wsparcia.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

W pracy tej bardzo istotne jest koordynowanie działań wszystkich instytucji zobligowanych do wspierania rodziny. Problemy występujące w rodzinie są bowiem często złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań.

Aby móc kompleksowo wspierać rodziny niezbędne jest stworzenie gminnego programu wspierania rodziny, którego realizacja należy do zadań własnych gminy.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Trzebielino na lata 2013-2020 przyjętą Uchwałą Nr 164/XXVII/2013 Rady Gminy Trzebielino z dnia 26 czerwca 2013r.,

II. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Trzebielino

Gmina Trzebielino położona jest w zachodniej części Województwa Pomorskiego, w Powiecie Bytowskim i jest jedną ze 123 gmin województwa, w tym jedną z 98 gmin wiejskich i miejsko – wiejskich. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielinie jest jednostką samorządu terytorialnego będącą instytucją pomocy społecznej. Według ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z art. 3 cyt. ustawy pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Z bieżącej pracy i obserwacji rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebielinie wynika, że z nieprawidłowym funkcjonowaniem rodziny wiążą się takie zjawiska jak alkoholizm, przemoc, rozwody, sieroctwo społeczne, ubóstwo i bezrobocie, brak właściwej opieki rodzicielskiej, nieporadność życiowa, nieprzystosowanie społeczne dzieci i młodzieży – czyli kłopoty w szkole, przestępczość i demoralizacja wśród nieletnich.

Poniżej zamieszczona tabela zawiera dane liczbowe z ostatnich dwóch lat dotyczące sytuacji życiowych na podstawie których udzielano świadczeń z pomocy społecznej

Tabela 1: Ilość osób ubiegających się o pomoc społeczną w zależności od przyczyn udzielania takiej pomocy na poziomie Gminy Trzebielino.

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2013		ROK 2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	23	55	21	37
Sieroctwo	1	1	0	0
Bezdomność	3	3	2	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	39	214	35	194

W tym:	23	151	22	143
Wielodzietność				
Bezrobocie	185	684	158	557
Niepełnosprawność	79	248	79	245
Długotrwała lub ciężka choroba	78	220	74	206
Bezradność w sprawach opiek-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	46	187	45	183
W tym:	31	101	29	96
Rodziny niepełne				
Rodziny wielodzietne	8	57	9	61
Przemoc w rodzinie	1	4	1	4
Alkoholizm	16	21	19	28
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	19	2	2
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	1	1	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań GOPS Trzebielino

Wykazane powyżej przyczyny udzielenia pomocy są ze sobą powiązane, dlatego też osoby i rodziny objęte pomocą społeczną występują jednocześnie w kilku kategoriach.

W gminie Trzebielino bezrobocie jest bezsprzecznie problemem, który dotyka największą część społeczeństwa. Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu rodzin obniża się z czym związany jest fakt rozszerzania się obszaru patologii społecznej.

Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej jego rodziny. Pogorszenie funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy i może przejawiać się problemami i kryzysem w rodzinie, a nawet doprowadzić do jej rozpadu. Pojawia się także groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji „dziedziczenia statusu osoby bezrobotnej”.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się alkoholizm i przemoc w rodzinie. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych, na środowisko rodzinne.

Obok bezrobocia trudności życiowe są generowane przez niepełnosprawność i długotrwałą chorobę, które to powodują nierzadko ograniczenia w możliwości wypełniania swych ról społecznych, a nawet rodzinnych. Znaczącą część klientów GOPS stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od alkoholu, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemach wychowawczych w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniających się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Czynniki dysfunkcyjne wpływające negatywnie na rodzinę powodują umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej.

W roku 2013 w pieczy zastępczej według zasad sprzed 2012 roku przebywało 3 dzieci, według nowych zasad (ponoszenie odpłatności przez gminę) w grudniu 2013r. -3 dzieci,

W roku 2014: według starych zasad – 1 dziecko a według nowych do sierpnia 3 dzieci, a od września 2 dzieci. Szeroki zakres dysfunkcji w rodzinie wymaga wdrożenia szeregu form pomocy pozafinansowej np. w postaci poradnictwa specjalistycznego czy szeroko rozumianej pracy socjalnej oraz oczywiście indywidualizacji tych świadczeń a także instrumentów

wskazanych w ustawie o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej np. asystent rodziny czy też rodziny wspierające.

Od września 2011 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielinie zatrudnia asystenta rodziny. W roku 2012 i 2013 asystent pracował z 7 rodzinami z terenu gminy Trzebielino. Asystent rodziny we współpracy z rodzinami i pracownikiem socjalnym opracował plan pracy z rodziną, którego głównym aspektem było wzmacnianie roli i funkcji rodzin, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, podnoszenie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny, pomoc w opiece i wychowywaniu dzieci, reintegracja rodzin.

W Gminie Trzebielino działa również Gminny Zespół Interdyscyplinarny. W skład Zespołu wchodzi pracownicy socjalni, pedagodzy szkolni, kuratorzy sądowi, przedstawiciel Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zespół spotyka się średnio co 6 tygodni, rozpatruje sprawy związane z przemocą w rodzinie i opieką nad dziećmi. Współpraca w ramach Zespołu daje możliwość wdrażania interdyscyplinarnych równoległych działań naprawczych w rodzinie.

Liczbę rodzin, którym GOPS w Trzebielinie udzielił wsparcia w ostatnich dwóch latach przedstawia tabela nr 2 i 3.

Tabela 2: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

ROK	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2013	256	867
2014	243	797

Źródło: Opracowanie z rejestru GOPS Trzebielino

Tabela 3: Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego.

ROK	Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	Liczba rodzin pobierających świadczenia funduszu alimentacyjnego
2013	296	24
2014	288	22

Źródło: Opracowanie GOPS na podstawie sprawozdania ze świadczeń rodzinnych i FA

III. Celem głównym programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych , tworzenie warunków sprzyjających jej prawidłowemu funkcjonowaniu oraz profilaktyka środowiska lokalnego.

IV. Adresaci programu

Adresatami Programu są rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Trzebielino przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym rodziny dotknięte bezrobociem, ubóstwem, doświadczające przemocy domowej, przeżywające trudności w związku ze stanem zdrowia członków rodziny, dotknięte uzależnieniami od alkoholu, narkotyków bądź innych używek, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej czy ograniczeniem władzy rodzicielskiej.

V. Cele szczegółowe

1. Zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego.

Działania:

1. Wspieranie aktywizacji zawodowej i społecznej członków rodziny.
2. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom żyjących w trudnych warunkach materialnych.
3. Organizacja i koordynacja dożywiania dzieci i młodzieży.
4. Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci niepełnosprawnych oraz z rodzin dysfunkcyjnych.
5. Tworzenie programów lokalnych oraz uczestnictwo w programach ogólnopolskich poprawiających funkcjonowanie rodzin.

2. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinie oraz rozwiązywanie już istniejących .

Działania:

1. Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem, w których występują problemy ubóstwa, przemocy, uzależnień, długotrwała choroba, niepełnosprawność;

2. Wspieranie rodzin w odzyskiwaniu lub wzmacnianiu prawidłowego funkcjonowania oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.
3. Zapewnienie rodzinom możliwości skorzystania z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego oraz pracy socjalnej w GOPS w Trzebielinie oraz informowania o miejscach gdzie można uzyskać pomoc.
4. Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia i pomocy asystenta rodziny.
5. Promocja i realizacja programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców i dzieci.
6. Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

3. Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Działania:

1. Diagnoza rodziny, w szczególności sytuacji dzieci w rodzinie dysfunkcyjnej, zwłaszcza zdrowotnej, emocjonalnej, wychowawczej oraz realizowania obowiązku szkolnego.
2. Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne dla rodziców: psychologiczne, prawne, mediacje i praca socjalna.
3. Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia i pomocy asystenta rodziny.
4. Objęcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej pomocą rodzin wspierających.
5. Motywowanie i kierowanie osób uzależnionych na terapię oraz monitorowanie terapii.
6. Opracowywanie i wdrażanie programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodziców i dzieci.
7. Pomoc dzieciom w rodzinie będącej w kryzysie, w tym kierowanie do specjalistów.
8. Współdziałanie z placówkami oświatowymi, policją, służbą zdrowia, kuratorami sądowymi i innymi instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w zakresie wspierania rodzin i dzieci.

4. Tworzenie warunków umożliwiających dziecku wychowywanie się w rodzinie biologicznej.

Działania:

1. Wdrażanie programów edukacyjnych skierowanych zarówno do dzieci, jak i rodziców służących rozwojowi rodziny.
2. Współpraca z Gminną Komisją do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
3. Współpraca ze szkołami, Policją, kuratorami sądowymi, kuratorami społecznymi w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych na rzecz rodzin dotkniętych problemem opiekuńczo-wychowawczym.
4. Inspirowanie społecznej aktywności do działań samopomocowych.
5. Udział w ogólnopolskich i lokalnych kampaniach, których celem jest wzmocnienie rodziny.
6. Wspieranie i propagowanie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych w stosunku do osób wymagających wsparcia i pomocy,
7. Udział w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej mających na celu ochronę poziomu życia rodzin oraz rozwój specjalistycznego dla nich wsparcia.

5. Bezpieczeństwo dziecka i rodziny

Działania:

1. Finansowanie funkcjonowania rodzin wspierających (w razie potrzeby).
2. Finansowanie kosztów szkoleń rodzin wspierających (w razie potrzeby) i asystenta rodziny.
3. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.
4. Organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń, integrację i edukację.
5. Wczesna interwencja w rodzinach zagrożonych dysfunkcjami.

VI. Spodziewane rezultaty

1. Stworzenie odpowiednich warunków i możliwości dla wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie.
2. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i zapobieganie umieszczaniu dzieci w placówkach

3. Poprawa sytuacji dziecka w rodzinie.

4. Reintegracja rodziny, w której dojdzie do powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do środowiska naturalnego..

VII. Źródła finansowania

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 odbywać się będzie w ramach środków pochodzących z budżetu Gminy Trzebielino, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

VIII. Realizatorem i koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielinie. Kierownik Ośrodka do dnia 31 marca każdego roku przedkłada Radzie Gminy Trzebielino sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny – zgodnie z art.179 ust.1 Ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

IX. Partnerzy Programu

1. Urząd Gminy w Trzebielinie
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Trzebielinie
3. Placówki szkolne na terenie Gminy Trzebielino
4. Posterunek Policji w Kołczygłowach
5. Sąd Rejonowy w Słupsku
6. Biblioteka Gminna w Trzebielinie
7. Straz Gminna
8. Zakłady Opieki Zdrowotnej
9. Organizacje pozarządowe z terenu Gminy Trzebielino
10. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie.

X. Monitoring i ewaluacja Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 stanowi dokument wyznaczający cele i zadania na okres 3 lat. Monitoring programu będzie polegał na bieżącym gromadzeniu i analizowaniu informacji o stanie jego realizacji. Stała obserwacja realizacji wyznaczonych zadań pozwoli na ewentualne dookreślenie obszarów, które poddane zostaną ewaluacji